

Sanitas Strautnieces romānos savijas cilvēku likteņi un gadalaiku daudzkrāsainība

Sērijā "Vakara romāns" iznākušas divas autore grāmatas "Ieputinātie" un "Apreibinātie"

"Dzīves pieredze, satiktie cilvēki, ikdienā piedzīvotais atveda mani atpakaļ pie rakstīšanas," saka Sanita Strautniece.

Foto no Sanitas Strautnieces personīgā arhīva

Inga Kaļva-Miņina

«Sanita Strautniece dzimusi Žiguros, bet jau kopš studiju laika sevi sauc par jelgavnieci – šeit nodibināta ģimene un piedzimuši bērni. Bijušā Kurzemes hercoga galvaspilsēta ievijas arī viņas romānos «Ieputinātie» un «Apreibinātie». Par rakstīšanu sapņojusi jau sen, tomēr pirmos mēģinājumus nolikusi plauktā un tagad atzīst – labi, ka tā, jo nu uzkrāta dzīves pieredze, kas ļauj savu tēlu gaitas un izjūtas atveidot daudz pārlicinotāk.» Šādu informāciju par autori, kuras saknes meklējamas Latgalē, varam izlasīt viņas otrās grāmatas «Apreibinātie» ievadā.

SANITA STRAUTNIECE ir dzimusi Balvu novada Žiguros, absolvējusi Žiguru pamatskolu un Viļakas Valsts ģimnāziju. Studiju laiks aizveda uz Jelgavu, kur Latvijas Lauksaimniecības universitātē (tagadējā Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte) iegūta iestāžu un uzņēmumu ārējo sakaru vadītāja kvalifikācija. «Studiju gados iepazinot ar savu tagadējo vīru, izveidojās ģimene, aug divi dēli,» stāsta Sanita. Ikdienā viņa strādā Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā, kur veic Funkciju izpildes departamenta Klientu apkalpošanas nodaļas vadītājas vietnieces pienākumus. Parāli dažādiem darbiem un pienākumiem ģimenē Sanitu vienmēr ir urdījusi vēlme uzrakstīt savu grāmatu. Par to tad arī mūsu šodienas stāsts – ka vajag ļauties iedvesmai un īstenot iecerēto.

Pirms desmit gadiem uzrakstītais pārtop romānā

Rakstīšanas prieks Sanitu aizrāva jau skolas laikā, kad tapuši pirmie dzejoļi, arī vēlāk ir rakstījusi dažādus tekstus. «Pirms kāda laika atradu 1994. gada rudenī uzrakstītu dzejoļi par gājputniem. Pamatskolas laika burtnīcās bija sarakstīti stāstiņi par mana tā laika vecuma bērniem, kuriem bija 13–14 gadi. Latvijas Lauksaimniecības universitātes studentu žurnālam «Plēsums» rakstīju īsus stāstiņus, bet publicēju ar pseidonīmu. Tolaik trūka drosmes, lai uzrakstītu publicētu ar savu vārdu, uzvārdu. Rakstīšana ik pa laikam parādījās manā dzīvē, tad nozuda, atkarībā no dzīves notikumiem,» atklāj Sanita.

«Sava pirmā romāna pirmās lappuses uzrakstīju vairāk nekā pirms desmit gadiem. Laikam pietrūka dzīves pieredzes vai dzinula, lai turpinātu. Tā arī tās pirmās lapas palika datora failā. Dzīves pieredze, satiktie cilvēki, ikdienā piedzīvotais atveda mani atpakaļ pie rakstīšanas. Pēc daudziem gadiem atradu savu uzrakstīto materiālu, kas bija iesāks. Sākās aktīvā rakstīšanas fāze. Tad arī tapa pirmais romāns «Ieputinātie», ko 2022. gada decembrī izdeva «Latvijas Mediji». Sižetiski tas ir tas pats mans pirmais darbs, bet nu jau pārrakstīts, ievirzīts citā gultnē. Tolaik uzrakstītais bija labs iedģlis, kuru pārveidojot, tapa «Ieputinātie,» stāsta autore.

Interesanti ir tas, ka, jau rakstot «Ieputinātos», Sanita sev bija izvirzījusi mērķi uzrakstīt četrus romānus, kas tematiski katrs būtu veltīti vienam gadalaikam. Romāns «Ieputinātie», protams, ir veltīts ziemai.

Veiksmīgi piedalās romānu konkursā

«Uzrakstot «Ieputinātos», iestājās klusuma brīdis, – ko darīt ar uzrakstīto? Tad feisbukā pamanīju «Latvijas Mediju» aicinājumu konkursam iesūtīt romānus. Konkurss notika no oktobra līdz aprīļa beigām, es savu romānu nosūtīju rudenī. Atbildi saņēmu tik nākamā gada augustā. Tas gaidīšanas laiks bija ļoti ilgs. Tajā posmā rodas domas, vai romāns bija uzrakstīts labi, vai žūrijai patiks,» par dalību konkursā stāsta Sanita. Uzzinot, ka darbs ir atzinīgi novērtēts un tiks publicēts, esot bijusi sajūsmā, arī bailes, ka tas, kas līdz šim bijis tikai viņas, par ko zinājusi tikai pati, tiks publicēts. «Gāzās domu lavīna – kā nu būs, ka tagad manu uzrakstīto visi lasīs – gan radnieki un draugi, gan kolēģi, gan arī nepazīstami cilvēki,» atceras Sanita.

Pēc konkursa rezultātu paziņošanas autori tikās arī ar žūriju. «Bija sarunas par sēriju «Vakara romāns», satiku citus autorus, kuru darbi izvirzīti publicēšanai. Šī bija pavisam jauna pieredze. Pēc tikšanās notika darba korigēšanas process sadarbībā ar redaktori Dzintru Zālīti. Nākamais nozīmīgais brīdis bija, kad man atsūtīja paskatīties, kāds izskatīsies grāmatas «Ieputinātie» vāciņš. Kad to ieraudzīju, sapratu, ka esmu vēl par soli tuvāk reālās grāmatas sajūtai,» atceras Sanita.

Sērijas «Vakara romāns» grāmatas ir īpašas ar to, ka tās ir iespējams abonēt, proti, visu gadu katru mēnesi var iepazīties ar kādu jaunu latviešu oriģinālliteratūras darbu, kas vēsta par mīlestību un naidu, sarežģītām attiecībām, noziegumiem, aizrauj ar neparedzētiem sižeta pavērsieniem. Abi romāni «Ieputinātie» (2022) un «Apreibinātie» (2023) tika publicēti arī laikrakstā «Latvijas Avīze». «Zinu, ka cilvēki bija izgriezuši šī romāna fragmentus, tos salikuši kopā kā grāmatu un lasījuši. Šie stāsti ļoti iedvesmo,» saka rakstniece.

Vislielākais notikums grāmatas tapšanas procesā, protams, ir autora satikšanās ar savu lolojumu jau grāmatas formātā. «Braucu uz izdevniecību pakaļ saviem grāmatas eksemplāriem. Nevar aprakstīt to sajūtu, kad tu atver vaļā iepakojumu un esi pirmais, kurš paņem tās grāmatas un smaržo tikko nodrukātu izdevumu,» stāsta Sanita. «Man ļoti patīk iegriezties grāmatnīcās, paskatīties grāmatu jaunumus, patīk grāmatu smarža. Bet, ja tā, ko turi rokās, ir tava grāmata, tad ir pavisam neaprakstāmas sajūtas.»

Iedvesmo lasītāju atsauksmes

Nākamais satraucošais notikums bija grāmatas nonākšana pie lasītājiem. «Sākās uztraukums, jo grāmatu lasa gan savējie, gan nepazīstami cilvēki. Bija liels gandarījums, ka grāmata ir iznākusi, bet tajā pašā laikā gribējās nedaudz distancēties no sabiedrības, jo diezgan ātri sekoja grāmatu blogeru atsauksmes par romānu «Ieputinātie», tad draugu, radnieku atsauksmes,» saka Sanita, uzsverot, ka šī iegūtā jaunā pieredze viņai ir ļoti svarīga.

«Kad tika publicēts romāns «Ieputinātie», zināju, ka pavasaris nāks ar grāmatu «Apreibinātie». Tolaik parāli darbam ar pirmo romānu kopā ar redaktori strādāju pie otrā romāna materiāla. Arī trešais – vasarai veltītais – romāns – ir jau uzrakstīts un uzsācis savu ceļu,» atklāj rakstniece.

Grāmatu autori ar saviem lasītājiem bieži vien satiekas bibliotēkā. Arī Sanita jau ir piedzīvojusi šādu pirmo satikšanos, kas tika organizēta Iecavas bibliotēkā. Lai arī jau uzrakstījusi divas grāmatas, viņa sevi vēl kautrīgi sauc par rakstniece, atzīstot, ka vairāk jūtas kā rakstītāja, nevis rakstniece. «Pasākumā bija diezgan daudz cilvēku. Kāda lasītāja teica, ka esot izlasījusi «Ieputinātos», tad atkal lasījusi vēlreiz. Esot nokopējusi lapas, kurās uzrakstītais uzrunājis visvairāk, tad ar marķieri atzīmējusi tekstu, kas visvairāk patīcis. Pēc tam grāmatu atdevusi bibliotēkā. Tas mani ļoti aizkustināja, tātd cilvēks kādreiz vēl pārļāsī manu uzrakstīto. Cita lasītāja savukārt teica, ka manas grāmatas «Ieputinātie» sižets ir tāds, ka vajadzētu uzfilmēt filmu,» atceras Sanita.

Tikšanās reizē ar lasītājiem autorei bija jāatbild uz dažādiem jautājumiem, piemēram, kur viņa rod iedvesmu, kā atnāk galveno varoņu vārdi. «Jautāja arī to, vai tēliem ir prototipi īstajā dzīvē, uz ko es atbildu, ka nav, jo man ir pietiekami bagāta iztēle, lai savu tēlu varētu radīt un izdomāt. Bet, protams, sadzīviskās situācijas, kas aprakstītas grāmatā, ir no reālās dzīves. Es dzīvoju sabiedrībā, tiekos ar cilvēkiem, sadzīves situācijas virmo visapkārt, un tās iedvesmo,» saka rakstniece.

Lepojas ar to, ka nāk no Latgales

Abos romānos (romānā «Ieputinātie» mazliet vairāk jūtams) ieskanas arī Latgales motīvs. Un, kā saka Sanita, viņa lepojas, ka nāk no Latgales, no Žiguriem, kas ir ļoti skaists ciemats. «Tas nebija speciāli – romānā ielikt latgalisko, šī sajūta atnāca pie manis organiski. Ar grāmatu vērsu lasītāju uzmanību uz šo novadu, varbūt iedvesmošu apceļot Latgali,» viņa saka.

Sanitas mamma dzīvo Kārsavā. Kad jautāju, vai uz Latgali bieži izdodas atbraukt, Sanita teic, ka kādas piecas–sešas reizes gadā ciemojas dzimtajā pusē, bet, protams, gribētos biežāk. «Mana jaunība man asociējas ar mūzikas festivālu «Osvālds». Ja cilvēks ir atbraucis uz Latgali, tad noteikti ieteiktu doties uz zaļumballi,» saka Sanita. Tāpat viņa iesaka apskatīt skaisto Viļakas katoļu baznīcu, aplūkot Viļakas ezera salu, kur atrodami fragmenti no Marienhauzenas pils (turklāt uz Viļakas ezera salu ved viens no garākajiem pontonu tiltiem Latvijā). Tāpat Sanitai patīk Latgales pilsētas, kas apbur ar savu šarmu: «Ludza un Rēzekne ir skaistas pilsētas, Aglona ir vieta, kur gribas atgriezties. Ļoti patīk Vēlnezers, protams, arī Daugavas loki. Arī Daugavpils ir skaista pilsēta. Latgalē ir, kur ceļot un ko jaunu redzēt.»

Sanita arī mīl lasīt grāmatas. Ja kāds domā, ka viņa lasa tikai romantisko literatūru, tad kļūdās, jo Sanitai patīk dažāda žanra grāmatas, bet jo īpaši iecienījusi ir fantastiku: «Pēdējā fantastikas grāmata, ko izlasīju, ir amerikāņu rakstnieka Frenka Herberta «Kāpa». Man ļoti patīka, noskatījos arī filmu. Patīk izzinošā literatūra, nesen izlasīju Deivida Atenboro «Dzīve uz mūsu planētas». Autors runā par tēmām, kas mani saista, – par mūsu planētas ekoloģiju, ilgtspējību, par klimatu.»

«Latgaliski gan nelasu, bet būs jāatgriežas pie saknēm un jālasa latgaliešu autoru darbi,» saka Sanita, atklājot, ka līdz ar bērnu ienākšanu ģimenē viņai jauna pasaule bijusi bērnu literatūra. Jā, arī pati kādreiz gribētu uzrakstīt stāstu krājumu bērniem.

Sarunas laikā Sanita atzīst, ka sižetu, kas varētu pārtapt jaunos stāstos, prātā ir daudz, tomēr pilnas slodzes darbs un ģimene aizpilda ikdienu, neatstājot daudz vietas rakstīšanai. «Bieži vien tas ir izaicinājums, lai 24 stundu diennaktī atrastu laiku rakstīšanai. Parasti cenšos rakstīt tad, kad esmu viena pati. Tas ir agri no rīta vai kad neviena nav mājās. Galvā dzīvo tēli, sižeti, bet uzlikt tos uz papīra – tas ir pavisam cits process. Bieži vien tā doma, kas ir prātā, aizplanē, un tu jau uzraksti citādāk. Tāds ir tas radošais process.»

Sanitas Strautnieces romāniem piemīt vieglums un raita valoda, autore ievie lasītāju cilvēku likteņu un savstarpējo attiecību līkločos, savukārt gadalaiku daudzkrāsainība paspilgtina grāmatā izlasītos notikumus un lasītāja acu priekšā uzbur izlasīto tekstu. Tagad, kad tik brīnišķīgi zied ceriņi, ir īstais laiks romānam «Apreibinātie», vai ne?

Foto no Sanitas Strautnieces personīgā arhīva

Par romānu «Ieputinātie»: «Aiziet gulēt šķietami tukšā mājā, bet pamosties līdzās svešam, gandrīz kailam vīrietim – Eva ir šokā. Viņa tikai gribēja uz kādu laiku paslēpties no neizdevušās laulības, un draudzene piedāvāja brāļa neapdzīvotā lauku īpašuma atslēgas. Tā tikpat šokēts ir Reinis, savā gultā atklājot māsas labāko draudzeni, un nepavisam nevēlas viņu savā dzīvē. Turklāt bijušā vīra māte apņēmusies vārda tiešā nozīmē iznīcināt Evas dzīvi...»

Par romānu «Apreibinātie»: «Pirms četriem gadiem Līva gaidīja vīru mājās ar svētku vakariņām – viņa bija laimīga un vēlējās laimēties. Taču Andris pārnāca vēlu, un sievas sakāmais viņu neinteresēja. Tagad viņu kaitina gan Līvas apģērbs, gan viņas vārtītā kafija, gan lolojošā attieksme pret abu dēļiem, tomēr oficiāli no sievas šķirties Andris nav gatavs. Vai varētu gadīties, ka tas nav tikai īpašnieciskums, kā šķiet Līvai? Vai plaukstošajos ceriņos atrodama kāda viņiem abiem vien domāta laimēte?»

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Sanitas Strautnieces romānos savijas cilvēku likteņi un gadalaiku daudzkrāsainība» saturu atbild SIA «Vietēja».

MAF
Mediju atbalsta fonds